

Att uppmärksamma det lilla barnet när föräldern har egna problem som psykisk ohälsa och/eller missbruk

Det lilla barnet kan inte föra sin egen talan

- Därför behöver vi som träffar barn och föräldrar vara uppmärksamma på hur barnet har det

Under de första åren sker många viktiga saker i barnets utveckling som

- att barnet utvecklar en anknytning till sina föräldrar
- att kontakt och samspel utvecklas

att hjärnans tillväxt är som störst och utvecklingen av den sker i samspel mellan barnet egna förutsättningar och den omsorgsmiljö barnet växer upp i.

Från forskning vet vi att stress har en negativ påverkan på hjärnans utveckling och att föräldrarnas förmåga att reglera det barnet uttrycker är central för att undvika stress.

Det är lätt att föräldrarnas egna svårigheter skymmer barnets behov

- En del föräldrar har själv vuxit upp under känslomässig försummelse eller vanvård
- En del föräldrar (men inte alla) har en svår ekonomisk situation
- En del föräldrar är socialt isolerade och har ett svagt eller inget stödjande nätverk

Gränserna mellan föräldrarnas svårigheter är många gånger överlappande

För barnet är det kvalitén på föräldrarnas omsorgsförmåga som har betydelse – inte diagnos

Vad kan det innebära för det lilla barnet när föräldern är upptagen av egna problem?

Barnet får inte sina dagliga omsorgsbehov tillgodosedda som

- Mat, sömn och lämpliga kläder
- Kontinuitet och förutsägbarhet
- Känslomässig tillgänglighet och reglering

Ibland kan problem hos den ena föräldern uppta den andre föräldern som på så sätt heller inte kan vara så tillgänglig som ett litet barn behöver.

Ingen förälder är perfekt utan det viktiga är att vara tillräcklig utifrån barnets behov.

Anknytning- en viktig uppgift under de första åren

- Anknytningssystemet är ett grundläggande skydd och aktiveras vid fara eller hot om fara
- Utifrån återkommande situationer av hur väl föräldern kan förstå och svara på det barnet uttrycker etableras successivt det vi kallar för anknytningsmönster
- Anknytningen är relationsspecifik och ett litet barn kan knyta an till mellan 3-5 personer
- De anknytningsmönster som succesivt bildas har betydelse för barnets tillit och kontakt med andra vuxna och barn

Av barnets många återkommande erfarenheter av fysisk närhet, skydd och tröst bildas så kallade anknytningsmönster

- Trygg anknytning – barnet söker närhet vid fara och väljer lek och utforskande när det är lugnt
- Otrygg/undvikande anknytning-barnet söker inte närhet trots att fara hotar
- Otrygg ambivalent anknytning- barnet söker närhet trots att ingen fara hotar
- Desorganiserad anknytning- föräldern är skrämmande för barnet eller blir skrämmd av barnet.

Alla små barn (och även många äldre) behöver hjälp av den vuxne att reglera sina känslor

- Att den vuxne tillskriver barnet en vilja eller mening med sitt agerande
- Visar med mimik, gester ord och röstläge den känsla barnet uttrycker
- Via återkommande situationer då barnet får hjälp att reglera sina känslor, tränar de sig på att själv handskas med sina känslor och att så småningom förstå andras

Anknytningen har betydelse i livet och påverkar föreställningen om oss själv och andra

Inre arbetsmodeller utvecklas succesivt utifrån barnets faktiska erfarenheter tillsammans med föräldern och får betydelse i kontakt och relation med andra.

T.ex.

Vad kan jag förvänta mig när jag är rädd?

Vad kan jag förvänta mig när jag behöver hjälp?

Är jag en person som är värd att älskas?

Omvårdnadens ABC (rangordnade)

Att vara större, starkare, klokare och snäll

- Inte vara skrämmande för barnet
- Vara förutsägbar i sina reaktioner
- Kunna skydda barnet mot faror
- Vara villig att prioritera barnets behov
- Kunna glädjas och ha roligt med barnet
- Vara lyhörd för barnets signaler
- Kunna be om förlåtelse
- Ha förmåga till "sinne för sinne" (Broberg, m.fl. 2006)

Vad kan jag göra när jag är orolig över att ett litet barn inte får den omsorg som behövs?

Ta din oro på allvar

Ingen verksamhet kan allt. Området är tvärfackligt och handlar om:

- Barnet
- Föräldrarna
- Familjen
- Saker utanför familjen

På många håll finns en utvecklad samverkan mellan verksamheter.

Vad finns och vad hjälper för vem?

- Generella insatser
- Praktisk hjälp
- Insatser via socialtjänsten
- Behandling i spädbarnsverksamhet
- En individuellt anpassad behandling utifrån ett helhetsperspektiv

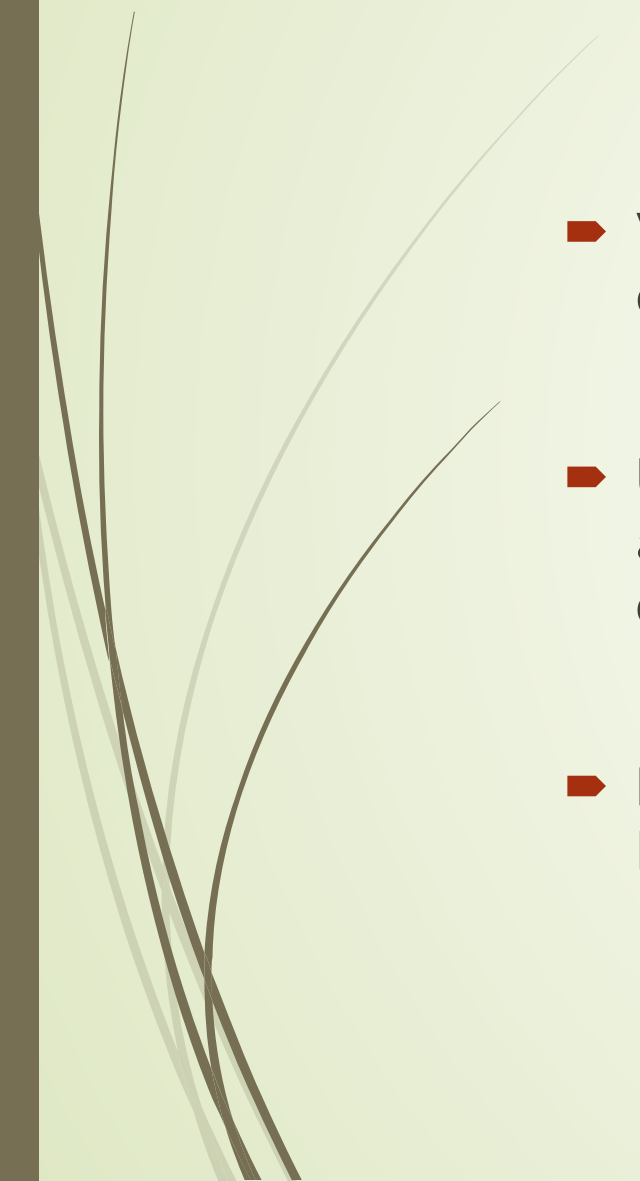

Vi är alla nyckelpersoner

- Ta din oro på allvar
- Vid oro, gör en anmälan till socialtjänsten
- Håll dig inom ramen för ditt kunskapsområde och fundera gärna tillsammans med andra kring hur ni kan göra det bästa för barnet
- Samråd med personal i andra verksamheter. Är familjen inte informerad görs det anonymt
- Prata med föräldern om din oro och erbjud hjälp i samverkan med andra verksamheter

Våga fråga

- ▶ Vi kan inte förvänta oss att föräldrar själv ska ta upp svåra saker som de kanske aldrig pratat om.
 - ▶ Under graviditeten är det viktigt att fråga kring psykisk ohälsa, alkohol och våld. Både utifrån en omsorg om det väntade barnet och de blivande föräldrarna
 - ▶ Redan under graviditeten finns på många håll i landet möjlighet till behandling
-

Förbered för förlossning och första tiden därefter

- Vem ska var med vid förlossning?
- Hur lång BB vistelse?
- Vem finns vid hemgång?
- Vilken BVC ska väljas?

Föräldraförmågan – hur ser vi den?

- Fysiskt omhändertagande
 - Kontakt och samspel med sitt barn i vardagens alla situationer (det vi kan observera)
 - Förälderns inre bilder av sig själv och sitt barn (det vi kan samtala kring)
 - Förälderns dominerande sinnesstämning tillsammans med barnet
 - Förmåga att prioritera barnet framför sig själv (i handling)
-

Vad kan man göra under barnets första år?

- En del föräldrar behöver praktisk hjälp
- En del behöver hjälp med kontakt och samspel med sitt barn
- En del behöver planerat stöd under lång tid
- En del behöver hjälp i kontakt med vårdgivare och myndigheter
- En del behöver trygga mötesplatser att gå till med sitt barn

När barnet ska börja förskola

- Små barn behöver pedagoger som har kunskap om små barn
 - Även på förskolan är kontinuitet och förutsägbarhet viktigt
 - Små barn behöver tillräckligt god omsorg över tid för att utveckla en trygg relation till minst en pedagog
 - Pedagogerna behöver kunna samarbeta med barnets föräldrar
-

Allföräldraskapet

Historien visar på behovet av stödjande nätverk

- Storfamiljen
- Kärnfamiljen
- Matriarkatet
- Den utvidgade familjen- t.ex. vänner, MHV, BHV, förskola

Allföräldraskapet speciellt viktigt när omsorgsförmågan hos föräldrarna brister.